

A DUNAI NÉPEK FAJROKONSÁGA.¹

FAJTA alatt — politikai értelemben — egy nép faji és típusbeli alkotóelemeinek eredőjét értjük. A fajta kialakulását természeti erők mellett a fajbéli, népi, kulturális keveredés aránya, ezeknek, továbbá a társadalmi osztályoknak helyzeti energiája, a történelmi és politikai fejlődés hatása, végül a nép- és államalkotó szuggesztio eredete és minősége befolyásolja. Vizsgáljuk meg, vajjon a dunavölgyi népeket nem kapcsolja-e össze ezen jellegek valamelyike. Továbbá keressünk választ arra a kérdésre is, hogy a német-cseh iskola egyoldalú és tudákos tanítása, mely szerint a nemzeteket nyelvi alapon kell egymástól szétválasztani, csakugyan olyan gyökerükben különböző lelkiségű népeket tett-e ádáz ellenségekké, mint ahogyan azt kitartó propagandával elérniük sikerült.

A magyarok rasszbeli eloszlása arányszámszerinti sorrendben a következő: keletbalti, dinári, turáni, alpesi, északi és mongol. A honfoglalás idején a turáni, vagy másképp mongolkaukázusi faj vezetett és pedig 40% arányban. Az ő sírjaikban vannak a leggazdagabb leletek. A keletbalti sírok közepesen gazdagok, míg a dinári, földközi és alpesi típusok csak a szegény sírokban fordulnak elő. (Bartucz.) Ugyanúgy mint a nyugati népeknél a vezető réteg északi fajú, a magyarság vezetői a múltban és ma is többé-kevésbé turániak.

Minden népnek megvan a maga vezető faja, rasszbeli szépségideálja, amely a maga faji jellemének bélyegét egész történelmére, politikai és társadalmi szervezetére sajátos típusában reányomja. A magyarok szépségideálja a turáni faj. Legfeljebb a keletbaltival lehet keverve. Ha valaki ilyen faji típusú, akkor azt mondják, hogy: „jó magyar arcú“ (Bartucz). Szőke semmi esetre sem lehet, mert akkor „nem igazi férfi, mert szőke“. Csak a nő lehet szőke, mert a „szőke

¹ Mutatvány a szerzőnek e napokban „Rassenverwandschaft der Donauvölker“ című, s az „Amalthea Verlag“, Zürich—Leipzig—Wien, 1931. kiadásában megjelenő könyvéből, melyre szívesen felhívjuk olvasóink figyelmét, már csak abból a szempontból is, mert a szerző a Dunavölgyében lakó népek közt közös sajátságokat keres, melyek magukban véve is a magyarságnak központi, vezető szerepet biztosítanak. Elgondolása sokban érintkezik tllik László munkatársunknak folyóiratunkban többször kifejezett Új-Hungária gondolatával. Itt egyúttal meg kell jegyeznünk, hogy a szövegben előforduló „turáni“ fajta nem egyéb, mint az újabb rasszkutatóktól „mongol-kaukázusinak“ nevezett faj, a szerző a turáni kifejezést egyszerűen rövideg okáért használja, anélkül, hogy ezzel a nálunk még mindig kísértő ködös „turánizmushoz“ szándékoznék csatlakozni. Vezető szempontja a fajrokonság kutatása lévén, ebből magától adódik, hogy kulturális, gazdasági, s általában történelmi fejleményeket gyakran alá is rendel saját szempontjainak. Munkája azonban, még mint első kísérlet is, igen érdekes és tanulságos.

nőies“. Szőke a magyar csak olyan mértékben lehet, hogy az igazi magyar fajtánál, a „se nem szőke, se nem bamá“-nál ne legyen világosabb, s a keletbalti rassz a kaukázusi markáns vonásokat ne puhítsa, vagy közönségesítse el. Ez a szépségideál annyira uralkodik a magyarság lelkén, hogy a nép ennek a rassznak a férfiak öntudatlanul maga fölé emeli. Gyakran hallani: „milyen jó magyar arca van! Jó alispán lesz belőle“ vagy „igazi főszolgabíró arca van“. Ha a nép jó magyar arcról beszél, feltételezi, hogy tehetséges vezetőről, okos, becsületes, hazafi és igaz magyar emberről beszél. S csalódottnak érzi magát, ha nem így van. Faluban csaknem mindenütt ezt a törökös típust találjuk a vezetők közt. Gárdonyi Géza ismert magyar paraszttípusok karikatúráit adja. A széles arcú, Göre Gábor bíró úr fekete, vagy sötétbarna hajjal, vastag nyakkal, markáns orral, s közepes mokány testalkattal a falu esze, turáni rassz. A magas, hosszú arcú, jóakarátú, de darabos Durbints sógor törvénybíró egészséges, őszinte gondolkozásával, de kevesebb szellemi képességével dinári fajú. A falvak népével érintkező ember előtt már szinte komikusan feltűnő, hogy a magyar falvak túlnyomó részében ezt a két típust találjuk a vezetők közt, még pedig ilyen rangsorban. A vezetésnél a keletbalti s az alpesi fajú csak másodsorban jön szóba, mert „nem olyan a külseje, hogy bíró lehessen“.

Népi keveredésben a sorrend a következő: finnmagyar, török, szláv, azután illir-kelta-római maradvány és német. Ezeket a népelemeket a valószínűség sorrendjében említettük. Legelőre a finnmagyarok kerültek, bár anthropológiai okokból valószínű, hogy a török és szláv elem több, mint a finnmagyar. De miután ez csak feltevés, a nyelv miatt a finnmagyarokat említjük első helyen. Idők folyamán ez a hármas népkveredés a magyar nyelvben találta meg érintkezési eszközét, úgy, mint másutt a hasonló keveredés a tót, horvát, szerb vagy román nyelvben.

A magyar kultúra főként nyugateurópai örökség, melyet a németek közvetítettek. Ezért jellege elsősorban kereszténygermán. Tagadhatatlanul élnek azonban a huntörök kultúrmaradványok az úri kultúrában és a népművészetben, amelyek az általános magyar kultúrának sajátos magyar jelleget adnak. Hogy az úri kultúra, a magyarság ősi politikai, katonai és társadalmi szervezete török, ez már történelmileg be van bizonyítva. Nemcsak abból, hogy helyneveink nagyrésze török és az Arpádházi fejedelmi család török volt, a nevek után ítélve (Németh), hanem Anonymusból is tudjuk, hogy a honfoglaláskor a legfontosabb adományokat „kun“ főurak kapták. A kun jelentette ugyanis Anonymus idejében a török ethnikumot. A népi kultúra azonban szintén török eredetű. Eddig még nem tűnt fel, hogy népművészet és tájtypus csak ott van, ahol az őstörök települések jelentékenyebb számban kimutathatók. Így pl. a világhírű mezőkövesdi „matyók“ fekete kunok voltak. (l. Bodor: Mezőkövesd leírása, Föld és Ember 1921). A palóc név fehér kunt jelent. (l. Kossányi: Az uzok és kománok történetéhez. Századok 1924.) A székelyek ősidők óta a hunok utódainak tekintik magukat. Az ugyancsak világhírű kalotaszegiek Erdélyben székely-besenyők. (Györffy: Földrajzi közlemények 1914). A hódmezővásárhelyi kultúrát avar eredetűnek tartják (l. Hódmezővásárhely monográfiája.), a göcse-

jieket pedig székelyeknek (1. Gönczi Ferenc: Göcsej). A csallóközi típust avarnak vélik. (1. Komárom vármegye monográfiája.) A Nagy- és Kiskunság az eredeti népvét is megtartotta. A jászok nyelvileg osztét-irániak voltak, fajilag azonban szintén törökös típusúak. Az Ormányság lakói Baranyában besenyők voltak. A sárközi típus jellege feltűnően mongolos. A Mezőség települői Fehérmegyében besenyők és kunok stb.

A magyar szociális szépségideál a földbirtokos úr. Az ő életmódja, szokásai, erkölce, nagyúri viselkedése minden magyar példaképe. A hanyatló nemesség szokásait a polgár és kigazda is utánozza, egészen a vagyon eltékozlásáig. A megvagyonosodott svábok és zsidók sem képesek magukat ettől a szuggesztíótól függetleníteni. Az úri ideált azonban nem úgy értjük, hogy a nemesi réteg uralkodik és életmódját másokra szuggerralja, hanem hogy minden szociális réteg úri jellemű és akarató. Ezt nem lehet megváltoztatni. Forradalom, a nemesség megsemmisítése semmi változást nem hozna. Legfeljebb az új urak ügyetlenebbül utánoznák a régi urakat. A magyar bolsevistaterror idején a falu szegénye olyan úri öntudattal ült a forradalmi törvényszéken, mintha egész életén át táblabíró lett volna. Ugyanúgy, mint ahogy Angliában a munkáskormány uralma a gentleman jellegét semmiben sem érintette, a magyar állam és társadalom úri jellege fajtabelileg meghatározott. Ezen a jövőben nagyobb befolyáshoz jutó kigazda-társadalom vezetőszerpe sem fog lényegesen változtatni.

A magyar államszervezet nem öntudatlan ősalapítás. Az Árpádház a hunbirodalom tradícióival jött az országba. Misztikus erejének gyökerei az ázsiai huntörök birodalomba nyúlnak vissza. A magyar állameszme igazi megalapítója Szent István, aki céltudatos és kérlelhetetlen energiával a törzsek közös vagyonát királyi magántulajdonná sajátította ki. Ezek főként várföldek és a nagyterjedelmű hegyvidékek voltak. Ezzel a nomád pásztorkodó letelepülésre kényszerítette, s a bátor, de fékezhetetlen népet megtudta zabolázni. A szent korona mérhetetlen nagyságú anyagi javainak hatalmas szuggesztíója idővel állandó államközösségtudattá fejlődött, amely a tömeglélektan törvényei alapján a népet érzelmileg hódította meg.

Fentieket összegezve a magyar fajtához tartozónak kell tekintenünk rassz, nyelv, vallás és szociális helyzetkülönbség nélkül mindenkit, aki a kaukázusi fajt legszebbnek, a keresztény germán kultúrájú úriember jellemét etikailag nemesnek, s ezen típus társadalmi és politikai fejlődési törekvéseinek a magyar állam keretében való kiszélesítését igazságosnak érzi.

A tótok ugyanazon rasszelemekből tevődnek össze, mint a magyarok. Csak a keletbalti gyakoribb, s a turáni kevesebb. Emiatt az általános tót átlag valamivel szőkébb. A különbséget az okozza, hogy a nomádpásztorkodó turániak végleges letelepedésükkor inkább a síkságon maradtak, mint a hegyeken. Ezeknek későbbi irtásain pedig nagyszámmal telepítettek szolgáló keletbalti rasszelemeket. Ezenkívül a tót terület úri rétege magyar, s a törökös paraszttípus a magasabbra értékelt magyar ethnikumhoz vonzódik, s nem a tóthoz. Ugyanígy a magyarság szolgáló rasszelemei inkább tótosodtak. Feltűnő például, hogy egy

állandó déli irányú vándorlás következtében a tót nyelvhatán nyugati és keleti részein, századról-századra délebbre nyomul, inig a palócvonal erősen törökös jellegével évszázadok óta változatlan. A palócterületekre került tótok megmagyarosodtak. Ott, ahol a tót nyelv elterjedt, azok a szigetek őrizték meg legtovább a magyar nyelvet, amelyek erősebben turáni faji típusúak. Feltűnő pl. Magyarböd Abaujban, vagy a nyitrakörnyéki magyar falvak. Ugyanezt a jelenséget figyelhetjük meg a román nemzetiségi területen is. A tót nép ethnikai keveredése ugyanaz, mint a magyaré. Mindenütt szláv-magyar és török elemekből, ittmaradt őslakókból, s későbbi német telepes szórványokból tevődött össze.

A tót távolról sem egységes nemzet. Még nyelvileg is tipikusan átmeneti nép. Sajátos tót terület csak az északnyugati. Csak itt lehet önálló tót népről szó; másutt mindenütt a szomszéd népekbe megy át. A nyugati részen, ahol cseh-morva települések voltak, nyelvileg a morvákhöz közel áll. Az egész hosszú déli nyelvhatár mentén tót nyelve ellenére is magyarnak tartja magát. Százezerszámra laknak itt az úgynevezett „nyijaki“-k, ahogyan őket a csehek, nevezik, akiket ugyanúgy lehet magyaroknak, mint tótoknak tekinteni, mert úgy tudnak magyarul, mint tótul, vagy helyesebben sem így nem tudnak jól, sem úgy. Északon a tót a lengyelbe észrevétlenül olvad át. Legfontosabb átmeneti tájtípusát, a gorálokat kb. százezer főre lehet becsülni. A nép kisebb keleti felét, amelyet a „Zipser“ németek elvágnak a nyugati tóttól, csaknem különálló népek lehet tekinteni, amely nem szlováknak, hanem szlovjárnak nevezi magát. A nyelvük közelebb áll a lengyelhez, mint a cseh-morvához, erős magyar nyelvi keveredéssel. A szlovjások a csehektől lelkileg már olyan távol állanak, hogy egyetlen született szlovják sem vállalt a csehszlovák államalakításban részt, vagy benne vezető szerepet. A cseheknek itt strohmannokkal kellett megelégedniük. Ők még kevésbé választhatók el a magyaroktól, de a kárpáti oroszoktól sem. Ez utóbbiaktól a görög-katolikus vallás figyelembevételével szokták megkülönböztetni. Nyelvhatárt azonban nagy területen nem lehet vonni. Emiatt a kárpátaljai oroszokat kisebb lélekszámuk miatt a tótokkal együtt vesszük figyelembe. A ruszinok közt három réteget különböztetnek meg. A déli, a legősibb település teljesen magyarral kevert, a határ még a vallás útján sem vonható meg. A középső réteg szintén magyar keveredéssé, de már szlávosabb. Az északi a lengyelországi ruténhez csatlakozik. A kárpáti oroszok legnevezetesebb tájtípusa a huzul, azaz „uz'-kun származék. Ez a típus a román néphez megy át. Nagy területen román a viselet és életmód, csak a nyelv rutén. Ezeket a rutén nyelven beszélő, de oláh viseletét hordó átmeneti típusokat Máramarosban „blyácha“-knak nevezik.

Kultúrában a tót ugyanaz, mint a magyar, törökös alapokon kereszténygermán. Az ő néprajzilag érdekesebb tájterületeiken is törökös szabad parasztok telepedtek le valamikor. A Fehérhegység körül székelyek telepedtek. Nyugat-Nyitrában besenyők, Dél-Trencsénben és Barsban kunok. A gyetvai turáni hegyipásztor típus. A tót szépségideál gyakoribb szőkesége ellenére is a turáni fajhoz tartozó úr, aki legfeljebb szőkébb lehet, mint a magyar. A tót értelmiség többsége

megmagyarosodott. Egy kisebb rész, amely a nyelvileg értelmezett nemzeti eszme hatása alatt a csehszlovák államalkotásban résztvevő, valóságos honvággyal gondol a magyar úri jellem vezető szerepére. Ezt csak letagadni lehet. A nyárspolgáriasan demokratikus csehek és a tótok úri természete közti súrlódások áthidalhatatlanok és gyógyíthatatlanok.

Tót, vagy szlovák népről csak ma, a nyelv konjunktúrája idején lehet beszélni. Soha egységes közösséget, népiséget, vagy államot nem alkotott. Nyelve is csak a XIV. században alakult ki. A IX. századbeli avar-marahán, az úgynevezett Szvatopluk-birodalomnak semmi összefüggése sincs a mai tót néppel. Különben is csak a mai tót terület nyugati részére terjedt ki. Merő irodalmi találmány az a törekvés, amely a tót népet ezzel az államalkotással akarja kapcsolatba hozni. A nép emlékezetében semmi nyoma nem maradt ennek az államszervezésnek. Öntudatlegitimitásról szó sincs. Tót népi tudat vagy önálló államkarat sohasem volt, csak a magyarokkal közösen. A nyelvi konjunktúra megszűnésével a tót népi közösségtudat is meg fog szűnni.

Ugyanazt az anthropológiai eloszlást találjuk meg a horvátok, mint a magyarok között. Ez még jobban egyezik a magyarokéval, mint a tótok eloszlása. Ennek az az oka, hogy a horvát úri és szabadparaszt rétegek nem magyarosodtak meg, illetve az utóbbi 80 év folyamán vissza horvátosodtak. A turáni rassz itt ugyanolyan gyakori, mint a magyarban. A dinári rassz a hegyekben sűrűbb, s a földközi rassz, — amely a magyarban csaknem hiányzik, — gyakoribb az adriai partvidéken. A dináriak azonban nem olyan nagy százalékban szerepelnek náluk, mint ahogy általában vélik. Magában Boszniában sem gyakoribbak, mint a magyarok közt. Ez az ősi thrákillir-típus itt a régi sírok 66% arányáról ma 15%-ra csökkent (Truhelka). „Az irodalomban sokszor találkozunk azzal a téves felfogással, hogy a jugoszláv népesség túlnyomó vagy nagyobb része dinári. Ez határozottan téves. Legtisztabban s legeredetibben Dél-Hercegovinában és Dél-Dalmáciában találkozunk ezzel a típussal“ (Lebzelter).

Természetesen a horvát nép sem választható el a magyartól, csak ott, ahol szociálisan — tehát rasszbehleg is különböző típusként mint cseléd s más szegény elem jelenik meg. Százazrekre megy a különböző — bunyevácnak, sokaének nevezett s egyéb — átmeneti tájtípus, akiket a magyarok részben magyaroknak, részben önálló nemzetiségnek, s a jugoszlávok szerbnek vagy horvátnek könyvelnek él. Nagy lélekszámú a horvátul beszélő, s magukat magyarnak tartó táj területek népessége is. A horvát nép három dialektusra oszlik. A kajhorvátot, az ősi szlavón népet a török hódoltság akadályozta meg, hogy már régen nyelvileg is teljesen magyarrá váljon. Csaknem átmeneti nyelvjárásnak lehet tekinteni, amely ellen telített hungarizmusai miatt valóságos irodalmi harcot folytattak. A tulajdonképpeni horvátság nyelvjárása a stohorvát Dalmáciában, Dél-Horvátországban és Boszniában. A csohorvát nyelvileg már teljesen egyező a szerbvel. Népileg új a horvátok közt a római-olasz elem, de ez nem általános, s csak Dalmáciában és Fiume környékén fordul elő.

Kultúrában a horvát a magyarral azonos. A legősibb kortól a

30-as, 40-es évekig a horvát kultúra a magyarnak kiegészítő része. Vezető rétegük avar-török volt. Letelepülésük idejéből feljegyzett törzsfőnökök nevei törökök (Mikola). „Ezekből származnak a horvátok vezető urai, s a nemesség előkelői“ (Sisics). A tájtipusok itt is törökösek. Turapolje, amelyik ugyanúgy Turkopolje, mint magyar megfelelője Törökmező-Mezőtúr, még nevében is megőrizte emléküket. A horvát szépségideál hajszálnyira egyezik a magyarral. A horvát parasztpárt vezetőszerepe a horvát közélet úri jellegén mit sem változtatott.

A külön horvát öntudatot a hét horvát törzs összetartozási érzésből magyarazzák (Sisics). Valójában Tomiszlav királyságának emléke tartotta fenn. Amióta Horvátország Magyarországhoz tartozott, a horvát szabad réteg a magyarral egybeolvadt, s a magyar népközösség-öntudatot vette át. Ez idő óta nincs horvát, csak magyar állam- és népközösségtudat. A horvátok előtt egész természetes volt, hogy a tiszai török államszervezés kiegészítő tagjai legyenek. Az önálló horvát öntudat csak mint táj és nem mint néptudat élt tovább. Csak egy évszázad előtt ébredt fel, a nyelvi nacionalizmus következtében. A hordátokhoz számítjuk a katolikus bosnyákokat. Itt említjük meg a bosnyák mohamedánokat, akiket ozmán kultúrájuk különböztet meg tőlük, s az hogy az úriideál ott sokkal erősebben áll, továbbá az, hogy a turáni és dinári rassz köztük még gyakoribb.

A szerbek anthropológiája is ugyanolyan összetételű, mint a magyaroké. Legnagyobb arányban szerepel a keletbalti és nem a dinári (Erdélyanovics, Lebzelter). A turáni fajt még nem tanulmányozták itt át, s többnyire dinárinak veszik fel. Günther és Erdélyanovics Szerbiában északi elemet is említenek, ez azonban tévedés, mert amiként Lebzelter megállapítja legújabb kutatásai alapján, „a szerb-horvát nép összetételében az északi típusnak semmi része sincs.“ A jóakarát, amely fajilag akarja az indogermán nyelvű szerbek imperializmusát megindokolni, vitte az említett írókat erre a kegyes fordításra. A szerbek szépségideálja a barna vagy fekete turáni, amely dinárral lehet keverve. A szerb népdalban a legény vigasztalja kedvesét, hogy „ne búsuljon amiatt, hogy csak szőke“. A keletbalti rassz, többsége ellenére, nem szép. Így északi vezetőrétegről szó sem lehet.

Népileg a szerbek is ugyanazon elemekből tevődtek össze, mint a horvátok. Ők is avarszláv származásúak, csak a bolgár úri réteg terjeszkedett el rajtuk, akik a bolgár egyházba szervezték meg őket. Azonkívül sok oláh és albán elemet asszimiláltak, s az ozmán-török vér jelentősen nagyobb arányú. Az a nép, amely ma szerb, valamikor nagy részben besenyő, kun majd különösen nagy számban magyar volt. Ennek ellenére elég élesen különböztethető meg a magyartól, nemcsak görögkeleti vallása révén, hanem főként annak következtében, hogy határterületük, a Bácska és a Bánát lakossága, az ozmán hódoltság idején csaknem teljesen kipusztult. Ide különböző területről különböző, már kialakult típusú népcsoportok települtek, amelyeknek két évszázad alatt a nyelvi nacionalizmus virágkorában nem volt idejük még összeolvadni. A szerbek a horvátoktól nyelviileg nem választhatók el, s az ellentét köztük mégis szokatlanul erős. Ennek nem annyira a vallás és írásmódkülönbség az oka, amint általában vélik, hanem az, hogy az

a szerb nép, amely a horvát területen megjelent, mint az ozmánság szolga és harcos eleme tűnt fel, amelyet az ozmánok mindenütt a horvátok kiszorítására használtak fel. Ezt pedig elviselni az őslakosság soha sehol nem bírja. Kultúrában a szerbek tulajdonképpen bolgárok. Ilyenben nevelte őket a bizantin iskolázottság, bolgár szervezetszerű görög-keleti papság.

A szerbeknek külön szociális ideáljuk van, amely a magyarok közt sem teljesen ismeretlen: a harcos paraszt. Ugyanis a szerbek avar úri rétegét a 9. században a bolgárok vetették uralmuk alá. Az alsóbb szociális fokra süllyedt elemekben ébrenmaradt a bolgárgyűlölet, amely nyilvánvalóan forrása a mai gyűlöletnek is. Ez a szerb nemesség az ozmán uralom idején teljesen tönkrement és elparasztosodott. További múltjuk állandó háború magyar, ozmán és Habsburg zászlók alatt, már amint az idők követelték. A harci kedv így konzerválódott bennük, s az ideál a paraszt és állattenyésztő típusában demokratizálódott. „A montenegróiak csak nyelvben szlávok, népileg románoknak (?) és albánoknak számítanak“ véli Peisker. A szerb népi és államideál az ősvár és bolgár uralom — tehát két török szervezetszerű nép — diszharmóniájából fakadt ki. Megvalósítója a nagytehetségű Dusan cár, akinek uralmi emlékét az elnyomatás századaiban az Önállóvá lett ipeki patriarchatus és ennek papsága mint aranykort őrizte meg a nép szemében.

A régi rómaiak vezető faja az északi volt. A román nép között — Lebzelter megállapítása szerint — az északi rassz eltűnt. Ahol azonban valami soha nem volt, onnan nem is tűnhet el. Csak a földközi elem mutatna délnyugati származásra, ez azonban nem latin maradvány, hanem annak az ősi földközi típusnak maradéka, amely még a bronzkorszak előtt egész Középeurópában szétszóródott, s máig jelentős részét alkotja a lengyel és ukrán népek. Sőt Lebzelter megemlíti, hogy a földközi rassz éppen a román nép között ritka, gyakoribb a többi délbalkán államban. Sok esetben az úgynevezett kurganrasszról van szó. Magyarországon is élt ez a faj a történelemelőtti időben, de a népvándorlás országútján az anarchisztikus időkben kihalt. A románok közt is a keletbalti elem vezet, azután a dinári és turáni elem következik. A móc típus a dinári rassznak különleges tájfajtája. A meglo-oláhok Weigand szerint elsősorban kaukázusiak, vagyis turániak. A mongol elem a Duna völgyében a románok és bolgárok közt a leggyakoribb. A román szépségtípus szintén a turáni, amely dinári beütéssel magasabb és erősebb mongol és mediterrán, helyesebben kurgan keveredés révén feketébb lehet.

Az oláhok eredetükben latinizált bulgárok és eloláhosodott kunok. A szerb, a bolgár, de különösen a horvát népben kétségtelenül több római-latin népelem van, mint a román népben. Új népelem bennük a nagyszámú tatár keveredés. A román a magyartól elválaszthatatlan. A falvak ezreiben élnek együtt a legnagyobb egyetértésben mint átmeneti nép. Ez az együttlaks nem békés ott, ahol a román mint szegény elem folytonos izgatásra az őslakó magyarságot ki akarja otthonából szorítani. Különösen éles a helyzet ott, ahol erősen turáni típusú nemes és szabad magyar parasztelem túlzott

faji és szociális öntudattal állt a szolgáló rasszokhoz tartozó oláhokkal szemben. Mesterségesen, a vallási különbségek révén, vertek éket közéjük, úgy hogy inkább vallási, mint népközösségöntudatról kell itt beszélni. Ez a megkülönböztetés természetesen elégtelen, mert nagyon sok magyar van, aki görög-szertartású, s oláh viseletét hord anélkül, hogy egy szót is tudnának románul. Ezzel szemben sok helyütt a románok megőrizték a magyar népviseletet ott, ahol a magyar — sajnos — városi ruhát hord. Átmeneti elem inkább a románok közt van, mert a görög-katholikus és keleti magyarság a román egyházakba van szervezve, s ezek az egyházak a román népi öntudat konzerválói. Ezzel szemben a protestáns románokat Mária Terézia végkép katholizálta a görög-katholikus román egyházba. Szerb-román átmeneti nép a Timok partvidékén lakik néhány százezernyi számban. A kisoroszok felé Bukovina és Besszarábia átmeneti országok. A románok országa kulturállami és népalkotó ereje nem római, hanem bolgár-kun-tatár eredetű, gyökerei a kim népbe, melyből a bolgárok, az újgurba, melyből a kunok, s a magyarba nyúlnak vissza, mely utóbb irányadó volt. Neveltetésük bizánci. Társadalmi szépségideáljuk a bolgár-kun-magyar úr, ez utóbbi, ha részben gyűlölt is, mégis minta. A parasztideál ezideig nem tudott náluk sem keresztültömi. A román népközösségtudat alapja a dákoromán tévedés és a nyelv konjunktúrája.

A mediterrán rassz gyakoribb a bolgárok, mint a románok közt. A keletbalti rassz itt éri el legdélibb területét, s dél felé haladva megritkul. A turáni rassz itt is a vezető elem. Már Jirecek felismeri, hogy „a bolgárok közt örmény és kaukázusi emberek vannak nagy orral, nemcsak a városlakók közt. A széles, csaknem felfúvódott arcok kis orral, s kiálló arcesonttal Östörök, kun és besenyő származást árulnak el.“ „A szláv bolgárok nagy része közt aránytalanul feltűnőbb a mongol típus, mint maguk az ozmánok közt“, mondja Peisker. Különösen gyakori a turáni rassz Macedóniában. A folytonos nyugtalanság itt a besenyő és kun eredetű turáni rassz aktivitásának következménye. Északi elemet is gyanítanak Macedóniában (ösgörögök), de ez beigazolva nincs.

A bolgár nép az egyetlen, amelyben a görög-római keveredés nagyobb arányú. Az avar betörés idején ugyanis csak Északbulgária és az Adriai tenger partvidéke volt latinrómai. A bolgár a szerbtől és az oláhtól egyaránt elválaszthatatlan. Egész Macedónia, sőt Szerbia Nisig ilyen átmeneti terület még nyelvi értelemben is. A románokkal szemben nyelvi alapon keresik a megkülönböztetést, de szintén csak papíroseredménnyel.

Bulgária török államalkotás, melynek misztikus ereje Attila fiának, Imiknek bolgár királyságában gyökerezik. Ennek szuggesztivitását Borisz király konzerválta a bolgár egyház megalapításával. A bolgár az egyetlen dunai nép, mely sohasem állott magyar uralom alatt, csak Viddin környéke volt egyideig a magyar korona tartozéka. A bolgár szépségideál szintén a turáni és pedig az úri típus. A bolgár urak ugyanis nem szegényedtek le úgy, mint a szerb terület urai. Ok felvették az izlámot és megtartották vezető szerepüket. Az új

bolgár állam nem űzte el mohamedán úri rétegét úgy, mint a szerb, mert a maguk véréről volt szó, az úri réteg pozícióját megtartotta, de a kedvezőtlen kiválasztás miatt száma apad. Azt is tudjuk, hogy a bolgár mindenütt elismeri a török nagyobb értékességét. Uralkodó maradt itt úri ideáljuk, amely az ellenforradalomban belső erejével a szerbekkel szövetkezett Sztambulinszkinak paraszturalmát meg tudta dönteni.

Összefoglalva az elmondottakat: a hat dunai nép szépségtípusa ugyanaz, a mongolkaukázusi, vagy turáni úr vagy gazda, akit tájtípusaiban testileg, lelkileg, szokásaiban mindenütt mint utánozandó ideált ismernek el. Ezt a fajt keletbaltival és dinárral kevert korcsaiban is törökös típusnak lehet tekinteni, mert a hun és egyéb nevű török nomádpásztorok hozták Európába. Allamideáljuk, misztikus kollektív erejük az ázsiai és európai hun államokban gyökerezik. Amiként nyugaton a római császári korona minden tehetséges uralkodó életcélja volt, úgy élt keleten Motun és Attila nagy államideálja a bolgár, türk, avar, kazár, magyar, besenyő, hun és tatároknál tovább. Ezek az erők fejlesztették ki a horvát, szerb, román népiségeket, a marahán államot és legalább részben a lengyel és cseh államokat is. Ez utóbbiakat azonban a német-római államideál hatékonyabban befolyásolta. Természetesen az európai török államok sem nélkülözték teljesen az ősrómai államideál eszmei hatását, ugyanúgy, mint a bizánciét. Ez utóbbit azonban idők folyamán a török vér erősen átította.

Valamennyi dunai nép vezető eleme a különböző nevek alatt feltűnt hun-török népek, a bolgárok, avarok, kazárok, kunok, tatárok. A passzív népi elemek is nagyon hasonlítanak egymáshoz és sehol sem tűnnek fel anthropologiai, népi és kulturális tekintetben különbözőbben, mint ugyanannak a népnek tájtípusai egymástól. Valamennyi ugyanaz a keveredés: huntörök, szláv, finnmagyar és különféle őslakos maradványok. A többi keveredés, mint a német, albán, római, görög, ozmán legfeljebb a helyitípusokat befolyásolták. Nem sokat jelent az, hogy a mediterrán rassz a három keleti népnek sötétebb tónust adott. Lényeges különbség e népek közt ma is az ősi avar-bolgár elkülönülés kettősségében gyökerezik. Az avar terület lakói a magyarok, horvátok, tótok, kereszténygermán kulturájúak, a bolgár jellegű szerbek, románok, bolgárok turko-bizantin kulturájúak. Előbbiek római katolikusok és protestánsok, utóbbiak ortodoxok. Előbbiek jóval kulturáltabbak, utóbbiak fajtisztábbak. Előbbiek nyütak és őszinték, utóbbiak többé-kevésbé megbízhatatlanok, de nagyobb fanatizmusuk nagyobb tömeget tud kifejteni.

KASZONYI FERENC